

DECLARACIÓ INSTITUCIONAL DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA SOBRE L'EMERGÈNCIA DE LES ACTUACIONS PER RESTITUIR L'ECOSISTEMA DEL RIU BESÒS ARRAN DELS EFECTES CAUSATS PER L'INCENDI EN UNA PLANTA DE RECICLATGE DE MONTORNÈS DEL VALLÈS

Les diputades i els diputats MANIFESTEM la nostra preocupació per la crisi ambiental derivada de l'incendi de la planta de reciclatge de Montornès del Vallès, després de dècades de treball en positiu per construir, de manera conjunta, un magnífic Parc Fluvial i una nova realitat ambiental i recuperar, al mateix temps, la biodiversitat de l'ecosistema fluvial.

El Besòs, un riu mediterrani i vulnerable

El riu Besòs és un riu mediterrani vulnerable i profundament alterat per l'acció de les persones, especialment al curs baix. Amb una conca hidrogràfica de 1.039 km², suporta una població de 2.000.000 d'habitants i és deficitària en aigua, és a dir, recull aigües de transvasament d'altres conques, com la del Ter.

Degut a la pressió antropogènica la seva llera s'ha anat reduint dels 500 metres d'amplada que tenia fa 100 anys als 130 metres de la canalització actual, al tram baix. Aquesta obra d'enginyeria es va dur a terme després dels efectes de la riuada de 2.300 m³/s del 1962, que va provocar un miler de persones mortes i quantioses pèrdues materials.

Com a conseqüència d'una política industrial sense control i dels abocaments de residus, la vida al riu, tret de la flora microbiana, va sucumbir. El Besòs perdia, així, el seu valor ecològic.

De claveguera a cel obert a espai fluvial recuperat

La forta canalització i la degradació de les aigües del Besòs va anar generant, al llarg del temps, el rebuig de la ciutadania, que va començar a viure d'esquena a un riu que feia pudor. El Besòs s'havia convertit en el gran abocador de deixalles i el respecte ciutadà cap a aquest espai va desaparèixer.

La imatge del Besòs com una claveguera a cel obert va instaurar la idea, en la ment de moltes persones, que calia tapar-la i aprofitar l'espai. Per sort, un grup de pioners va creure en la imatge d'un Besòs recuperat ambientalment.

La constitució del Consorci per a la Defensa de la Conca del Riu Besòs, l'any 1988, va ser un primer pas de les administracions, que van recollir aquella reivindicació ciutadana per transformar-la en reclamacions polítiques. Calia fer complir, així, a la

Generalitat de Catalunya de l'època, els objectius de sanejament de les aigües que la legislació europea determinava després de l'entrada d'Espanya a la UE l'any 1986.

Al novembre de 1995, es va signar un acord institucional entre els ajuntaments de Barcelona, de Santa Coloma de Gramenet, de Sant Adrià de Besòs i de Montcada i Reixac, que situava el marc de treball per a un projecte conjunt de recuperació ambiental del tram final del riu Besòs al llarg d'aproximadament 9 quilòmetres de recorregut.

Al desembre de 1996, la Unió Europea acorda finançar el 80 % del Projecte de Recuperació Ambiental del Tram Final del Riu Besòs en el marc dels Fons d'Infraestructures per a la Millora del Medi Ambient (FIMMA) finançat pels Fons de Cohesió.

L'any 2000 el Parc Fluvial es converteix en una realitat i s'obre al públic. L'any 2004 ho fa el tram de Sant Adrià de Besòs. La ciutadania de l'àrea metropolitana va tornar a mirar cap al riu. L'havíem recuperat.

El Parc Fluvial del Besòs, un exemple de desenvolupament sostenible que hem exportat al món i que ha estat reconegut per les Nacions Unides

El Projecte de recuperació ambiental del tram final del riu Besòs plantejava dos objectius principals. En primer lloc, recuperar la llera del Besòs pel seu ús ciutadà. En segon lloc, construir un sistema de depuració terciària de les aigües del Besòs mitjançant els anomenats *wetlands* o canyissars connectats a la Depuradora de Montcada i Reixac.

El desenvolupament sostenible es basa a no demanar a l'ecosistema més del que pot produir. Es basa, per tant, en el concepte d'equilibri ecològic. Cal esmentar l'efecte positiu que, sobre els habitants de Santa Coloma de Gramenet, Barcelona, Sant Adrià de Besòs i Montcada i Reixac, ha tingut l'aparició d'un espai per al gaudi i l'oci de més de 115 hectàrees. Prop de 2.000.000 persones de totes les edats l'utilitzen cada any. I més de 200 espècies d'ocells i 7 espècies de peixos hi viuen, al Besòs.

Va ser per això que el Comitè Habitat de les Nacions Unides va considerar, en dues ocasions (2004 i 2006), concedir la menció *Good* en el Premi Internacional Dubai de Bones Pràctiques per a la Sostenibilitat a aquest gran projecte col·lectiu.

La crisi ambiental de l'empresa de Montornès del Vallès ens ha fet retornar a un passat no desitjat

Malauradament, una nova crisi derivada de l'incendi de l'empresa DITECSA de Montornès del Vallès ha obligat l'ACA (Agència Catalana de l'Aigua) aquesta setmana a declarar l'emergència ambiental per actuar a la conca del riu Besòs i restituir la qualitat del medi. Una part de l'aigua emprada per extingir el foc va arribar directament

al riu Besòs. Aquesta aigua arrossegava dissolvents i altres residus i va provocar un greu impacte en la biodiversitat.

Més enllà dels errors que s'hagin pogut cometre per part de l'Administració de la Generalitat i de les responsabilitats per incompliment de la normativa ambiental per part de l'empresa, que la investigació del Cos de Mossos d'Esquadra i la Fiscalia hauran de determinar, creiem que és hora de treballar plegats i plegades.

Per això, divendres passat, 13 de desembre de 2019, va tenir lloc, a instància dels ajuntaments, una reunió dels alcaldes i alcaldesses de les ciutats afectades per l'emergència ambiental del Besòs amb la direcció de l'ACA i la Direcció General de Qualitat Ambiental i Canvi Climàtic. En aquesta reunió es va determinar treballar per la recuperació del Besòs amb unitat d'acció de totes les administracions.

Atesos els antecedents anteriorment manifestats, la Diputació de Barcelona, com a ens gestor del Parc Fluvial del Besòs, es compromet a:

1. Dur a terme totes les accions pertinents contra els responsables del vessament i les seves conseqüències per exigir les responsabilitats i reclamar les reparacions i indemnitzacions que siguin procedents. I a personar-se com a acusació particular, en el seu cas, a la causa penal contra l'empresa responsable si la investigació oberta determina l'existència d'un delictes ambiental.
2. Continuar impulsant, en el marc del desplegament dels Objectius de Desenvolupament Sostenible, la recuperació ambiental del riu Besòs, de la seva biodiversitat en general i de les espècies en risc d'extinció, i a oferir suport econòmic, tècnic i material als ajuntaments del Parc Fluvial del Besòs, de manera coordinada amb la Generalitat de Catalunya, per tal d'executar totes aquelles accions necessàries per restituir el parc fluvial.

I SOL·LICITA A LA GENERALITAT DE CATALUNYA:

1. Posar en marxa de manera immediata el Pla de recuperació dels hàbitats i la biodiversitat del riu Besòs, mitjançant un seguiment permanent de la qualitat de l'aigua i l'aplicació d'estratègies de recuperació de fauna (en especial de les espècies com l'anguila, en risc d'extinció), en col·laboració amb la comunitat científica i les administracions locals des de Montornès del Vallès i fins a la desembocadura del riu.
 2. Mantenir els serveis de control i retirada per part de l'ACA dels peixos, els amfibis i les altres espècies de vertebrats que no hagin sobreviscut a aquesta crisi per evitar l'afectació a la cadena tròfica i, per tant, a les espècies depredadores com les aus. Establir un mecanisme de detecció i recuperació de la fauna que pugui estar parcialment afectada per recuperar-la i retornar-la al medi.
-

3. Informar la població dels municipis afectats de les accions que es duran a terme per restituir els valors ecològics del riu Besòs, que s'han aconseguit entre administracions, entitats i veïnat els darrers vint anys.
4. Sol·licitar suport econòmic per als projectes de recuperació de la biodiversitat i d'educació ambiental al riu Besòs impulsats per les administracions locals.
5. Demanar la revisió del Pla de vigilància ambiental de les activitats industrials de la conca del Besòs per avaluar el risc de futures crisis i els plans de contingència previstos per evitar noves afectacions a l'ecosistema fluvial.
6. Iniciar l'expedient administratiu previst en la llei estatal 26/2007, de 23 d'octubre, de responsabilitat mediambiental, per determinar les responsabilitats dels operadors de l'empresa DITECSA en la producció dels danys ambientals i reclamar-ne la reparació corresponent.
7. Traslladar aquests acords a la Direcció General de Qualitat Ambiental i Canvi Climàtic de la Generalitat de Catalunya, a l'Agència Catalana de l'Aigua, a l'AMB, als ajuntaments de la conca del Besòs, al Consorci Besòs Tordera i al Consorci del Besòs.

Barcelona, 19 de desembre de 2019
